

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

סגלת התפלה קימת לדורי דורות

"ויקבר על בני ישראל" (כה י)

בספר תהלים נאמר בשבחו של פינחס (קו ל-לא): "וישמח פינחס ויפול ותעצר המגפה; ותחשב לו לצדקה לדר ודר עד עולם". ויש להבין במה גדול מעשהו של פינחס עד שנחשב לו לצדקה לעולמי עד, יותר ממעשהו של אהרן שאף הוא עצר את המגפה באמצעות הקטרת, כנאמר לעיל (יז י): "וישמח בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה?"

באר התפארת שלמה:

אהרן עצר את המגפה באמצעות מעשה המועיל רק לדורות שהיו בזמן המקדש, בזמן שנתן היה להקטיר קטרת. לעומת זאת פינחס הנחיל לישראל אפשרות לעצור מגפה בכל הדורות, בכך שעצר את המגפה בכת התפלה הנוהגת בכל דור ודור. לפיכך החשיב לו זאת הכתוב: "לצדקה לדר ודר עד עולם".

תפארת שלמה תהלים

מצוה שלמה מחיבת תפלה

"הנני נתן לו את בריתי שלום" (כה יב)

מפסוק זה דרשו חכמים (קדושין טו ב) שפקן בעל מום שיעבד במקדש עבודתו פסולה, אפלו אם עשה זאת בשגגה, כגון שלא ידע שיש בו מום. חכמים דרשו זאת מכך שהאות ו'או' במלה 'שלום' נכתבת בספר תורה קטועה - ככחול נאמר 'שלם', ומכאן ש'ברית' העבודה שנתנה לזרעו של פינחס תלויה בשלמות הגוף.

רבי יעקב קטינא מחוסט הוסיף ודרש על פי זאת:

הן אמרו חכמים (מגלה כט א): "מאן דזיהר - בעל מום הוא". ויש לומר שכאן רמז הקדוש ברוך הוא לפינחס שלא יחשב שהמצוה הגדולה שעשה תגרום לו להרהורי גאון ובכך יחשב 'בעל מום', אלא אף לאחריה הוא ישאר 'שלם' - בלא מום הגאון.

מכאן עלינו ללמד שמי שאינה לקים מצוה בשלמות, חיב לשאת מיד תפלה שלא תזנח ויעתו שאם לא פן עלול שכרו לצאת בהפסדו, כי הגאון מתקללת את המעשה. וכפי שהובא ב'חובת הלבבות' (שער עבודת האלקים סוף פ"ד) שחכם אחד אמר לתלמידיו: "אלו לא היו בכם חטאים, הייתי חושש פן תקטלו בחטא הגאון, שהוא גרוע מן העוונות".

ברכתם החדשה של בני קרח

"ובני קרח לא מתו" (כו יא)

"ובני קרח לא מתו" - הם היו בצעיה תחלה, ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם, לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנום וישבו שם" (רש"י, "פ סנהדרין קי א).

פינחס - מלאך - אמן

"פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתו מעל בני ישראל" (כה יא)

במעשהו חבר פינחס 'חסד' ו'דין'; שבכך שהשתמש במדת הדין 'במנאו את קנאתו', 'השיב את חמתו' - עורר חסד ורחמים בעולם.

זוהי גם מעלתה של עניית אמן, המשתפת (בגימטריה) את עם הוי"ה המסמל רחמים, עם עם אדנות המסמל דין. על פן אמרו חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן הספר", שכן הספר מזכיר רק עם אדנות בברכתו (בעל הטורים דברים כד ב).

רמז לטיב פעלתו של פינחס נתן לדרש מכה טראשי התבות: "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" הם בגימטריה צ"א בגימטריה של אמן, לפי שפעלתו היתה כפעלתה של אמן העניית בכונה.

לפיכך זכה פינחס באחרית ימיו להתעלות ולהיות מלאך ה', כפי שאמרו בהיר (פ תשא קצ א): "פינחס זה אליהו". לפי שעסק ביחוד שמות הוי"ה ואדנות שהם בגימטריה "מלאך".

לב אריה (לרא"ל האשקי בבוסק) אות ה; ו'תורת יחיאל אות יד; בתוך הגולה (לרא"ל סג"ל מישל מטורקא) אות יא

כתב החיד"א כי נתגלה בחלום לרבי גואקיל מחכמי ירושלים, שאת מזמור מ' שבתהלים אמר דוד המלך כנגד בני קרח וכתבו בלשון יחיד, לפי שנצלו כאחד. וכך פירושו: "קוה קויתי ה' ויש אלי וישמע שועתי" - כאשר שבו בתשובה הקשיב ה' לשועתם, ויעלני מבור שאון מטיט היוז וינקם על סלע רגלי כונן אשירי" - והצילים מהבור שבו נבלעו עם עדת קרח, בכך שיצר להם עמוד מסלע ועליו העמידם לבל ירדו לשאל תחתית. וינתן בפי שיר חדש תהלה לאלקינו" - לאחר שבני קרח נצלו, ברכו ברכה חדשה שלא ברכה אדם קודם לכן: "ברוך מוריד שאול ויעל" (ראה שמאל א' ב ט).

יחל דוקמים אות י

המביט בחכמים כמביט בשכינה

"ונתתה מהודף עליו" (כו ט)

מפסוק זה למדו חכמים (תנינה טז א) שעל פניו של נשיא ישראל שורה זו השכינה, והמביט בו עיניו פחות. שהרי הקדוש ברוך הוא צוה על משה בעת שסמך את הושע לנשיא: "ונתתה מהודף עליו", והודו של משה רבנו היה מידו השכינה (שמות לד ט).

ספר רבי חיים ויטאל: פעם כבאו עיני מאד. כאשר באתי לפני מורי ורבי האר"י הקדוש, אמר לי שאקפיד מעתה שלא להביט בו בשלושה זמנים בתפלה: א. בשעה שהוא

אומר את הפסוק הראשון של קריאת שמע. ב. בשעה שהוא כורע ב'מודים'. ג. בשעה שהוא אומר 'קדשה'. עשיתי כדברי רבי, ומיד חלפו הפאבים כלא היו.

שער המצוות ריש פרשת עקב

תפלה בדרך ציור ומשל

"לפחד ה'... איש על העדה;... ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רעה" (כו טז-יז)

הפליאה עצומה: וכי זקוק הקדוש ברוך הוא להסביר או למשל כדי להבין מדוע עליו 'לפחד' איש על העדה; מפני מה הוסיף משה: "ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רעה?"

ה'אמרי אמת' פרש כי משה לא כוון להסביר את בקשתו, אלא שהוסיף בכך לבקש בקשה נוספת: שאף אם חליה הפלתו לא תתקבל ובני ישראל לא יזכו למנהיג, בל יהיו חליה "כצאן אשר אין להם רעה", אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו ינהיגם. ככתוב (תהלים כג א): "ה' רעי לא אחסר".

באפן נוסף באר המשגיח רבי אליהו לופיאן: משה לא כוון משלו כלפי הקדוש ברוך הוא, כי אם כלפי עצמו - כדי לתת להפלתו ציור חי ומוחשי עד כמה היה מצבו של כלל ישראל קשה ללא מנהיג, כדי שפך תהיה זו תפלה היוצאת מעמק הלב.

לב שמחה תשמ"ד; שלמי שמחה ח"א עמ' רכט

תפלה בזמנה כצויה

"את קרבני לחמי לאשי... תשמרו להקריב לי במועדו" (כה כ)

דרש האדמו"ר רבי יחיאל מאיר מגוסטינין:

אמרו חכמים (ברכות כו ב): "תפלות כנגד תמידיו תקנום". ולפי זה יש לפרש שכבכול עומד הקדוש ברוך הוא ומבקש מישראל: "את קרבני... תשמרו להקריב לי במועדו" - הקפידו והזירו להתפלל כל תפלה בזמנה. שהלא אף אני דואג לתת לכם את כל צרכיכם בעת הראויה לכם, ככתוב (תהלים קמה טו): "ואתה נתת להם את אכלם בעתו".

מי הים' אות מט

קרבן התמיד נותר לתמיד

"עלת תמיד העשיה בהר סיני" (כה ו)

אמר האמרי אמת:

קרבן התמיד מכונה כף לא רק מחמת העבדה שבזמן בשבת המקדש היה קיים היו מקריבים אותו מדי יום בשחרית ובין הערבים, אלא אף מפני שנותר לתמיד - אף לאחר החרבון, באמצעות התפלות שתקנו כנגד קרבן התמיד (ברכות כו ב).

אמרי אמת תרס"ה

"צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו" (כה ב)

"מרון הגרש"ז אויערפאך זצ"ל היה מקפיד להקדים לבוא לפחות עשר דקות לפני התפלה. הוא היה מורה כף אף לאחרים בהסבירו: פאשר באים לפנישה עם מלך לא מניעים ברגע האחרון, ובנדאי לא מאחרים..." (שלמי שמחה; ח"א עמ' רכא).

בני אמונים - משכימים לברכות השחר.

תענה אמונים

פנינים ובאורים בסדר התפלה

ברכת 'אלקי נשמה' (ב)

בריאה, יצירה, נפיקה ושמייה

גומי השמים והמזלות (ראה 'דרשות הר"ר הדרוש השמי') אברהם היה הראשון ששקרו מחשבה זו מלבם פאשר למדם שהקדוש ברוך הוא אדון העולם והוא לבדו מנהיגו בעצמו, בכל עת ובכל שעה.

כדי שישוד אמונה זה ישרט בלבנו, קבעו חכמים בברכה זו את השבח: 'רבון [אדון] באמית, ראה אנקולוס בראשית יח ב] כל המעשים, אדון כל הנשמות', כדי שבכך נפנים שבאותה מדה שהוא יתברך 'אדון בעולם הנשמות, כך הוא קובע ומנהיג בכבודו ובעצמו את כל הנעשה בעולם הזה' (צל"ח ברכות ב).

המחזיר נשמות לפגרים מתים

בבאר חתימת הברכה: 'המחזיר נשמות לפגרים מתים', נחלקו המפרשים:

האבודתם (סדר שחרית של חל ופושע, ברכות השחר) פרש כי אנו מודים כאן על חזרת הנשמה לאחר השנה בכל בקר. והשנים שמכנה הגוף בשנתו 'פגרי', הוא לפי שהשנה דומה למות, וכפי שאמרו חכמים (ברכות ז ב): 'שנה - אחד מששים למיתה'. משום שקמת האדם משנתו, היא פדמות ומשל לתחית המתים. לדבריו משמעות 'פגרים מתים' היא כפשוטה.

כהמשך ישיר למחלקת ראשונים זו נובעת ועולה מחלקת להלכה, בדינו של מי שהקדים להתפלל קדם שאמר את ברכת 'אלקי נשמה'. יש הסוברים שאם הקדים להתפלל קדם שאמר ברכת 'אלקי נשמה', לא יברכנה לאחר התפלה, שהרי כבר יצא ידי חובת ההודאה על תחית המתים בברכת 'מחיה המתים'. ואולם יש החולקים וסוברים שבכך זה לא נתקנה על 'תחית המתים' כי אם על התחית הנשמה לגוף לאחר השנה, ולפיכך אף מי שהתפלל טרם אמירתו, עליו לברכה לאחר התפלה. כדי לצאת מידי ספק פדאי להפסיק לומר ברכת 'אלקי נשמה' לפני התפלה (ראה 'משנה ברורה' א"ח נב ט; 'באר הלה' שם ד"ה ומכל מקום).

א-להי, נשמה שנתת בי טהורה היא. אתה בראתה - יש מאין, אתה יצרתה - יצרת בה צורת איברים רוחנית כדי שתשתלב בגוף, אתה נפחתה בי - הכנסתה לגופי, ואתה משמרה בקרבי - בתוכי, שלא תצא טרם זמנה, ואתה עתיד לטלה ממני בסוף ימי, ולהחזירה בי לעתיד לבא בתחית המתים.

כל זמן שהנשמה נתונה בקרבי, מודה אני לפניך ה' א-להי וא-להי אבותי, רבון - אדון על כל הנעשים המתרחשים בעולם הזה, אדון כל הנשמות לתת להן כגומלן בעולם הבא. ברוך אתה, ה', המחזיר מדי בקר נשמות לישינם הנחשבים כפגרים מתים.

אמן - אמת שעלינו להודות לה' על שמחזיר את הנשמה שהורה לישינים הנחשבים כפגרים מתים.

מכתבי אמונים

מכתבים מקוראינו הנאמנים

לכבוד מערכת עלון 'יכיל מאמנים',

בסדר הדף היזמי למדנו (שפת קיט ב): "אמר רבי יהושע בן לוי: כל העונה אמן היא שמה רבא מברך בכל כחו, קורעין לו גזר דיוני". בספר 'שמר אמונים' (מאמר פתחו שריים) העיר שלדעת האחר הקדוש גם ענית 'אמן' לבה קורעת גזר דיו של אדם, שפך נאמר שם (מ"ח"מ א ב): "העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דיו של שבעים שנה". ושמעתי מאדם גדול שלאור זאת, אפשר לפעול גדולות בציון הרשב"י בעניית אמן. שהרי כאמור הרשב"י עצמו אמר שענית אמן קורעת גזר דיו.

חיילכם לאוריתא, י.ש. - ירושלים.

מעשה אמונים

ספור שבועי על אמן ותפלה

'מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה'

המעשה המפלא שלפנינו התרחש לפני שנים רבות במדינת איראן. הוא ספר מכלי ראשון מפי עד ראיה, רבי יהודה אזרחיאן, מרבני איראן באותם ימים.

בעל המעשה היה הגאון המפורסם רבי אברהם מרדכי הרשב"ר זצ"ל, תלמידו האהוב של הגאון רבי מאיר שפיירא זצ"ל מלובלין, ולמים רבה הראשי של מקסיקו. רבי אברהם מרדכי היה ידוע כתלמיד חכם עצום, ומלבד זאת היה איש מעש בעל קשרים מסעפים עם ראשי מדינות ושועי ארץ.

היה זה בשנת תשל"ט עם פרץ המהפכה האסלמית. זמן קודם לאחר שהשאה הפרסי הדח ממשרתו ואת מקומו תפס הרשע הנודע, שונא ישראל, האיתולה חומייני. ימח שמו. עד לאותה עת נשמרו קשרים טובים בין איראן למדינות המערב, אולם עם פרץ המהפכה, נפסקו הקשרים באחת.

במהרה נכנה באותה עת קונסוליה אמריקאית. כאשר פרצה המהפכה מהרו מפגנים שנשלחו מטעם הממשל החדש, ששאנאת המערב ובפרט ארצות הברית, בערה בנפשם. הם פרצו אל תוך בנין הקונסוליה האמריקאית ולקחו את כל הנמצאים בתוכה כבני ערבה, תוך שהם מצביעים רשימת דרישות בפני הממשל האמריקאי כתנאי לשחרורם.

כמשך כשנה וחצי התקיים משא ומתן ארוך ומתיש בין נציגי הממשל האמריקאי לנציגי המשטר האיראני. בזמן זה חייו במתחם הקונסוליה המצומצם למעלה מחמישים שבויים, ביניהם יהודים, בתנאים קשים ביותר. המשא ומתן נמשכו ללא כל פריצת דרך משמעותית, וסבלם של הכלואים במתחם השגרירות היה בלתי נתון לשעור.

במהלך התקופה הצליחו האמריקאים לפעול שבויים ניטורליים מטעמם ירשו להכניס לאיראן ומשם לתחנם הקונסוליה, כדי לבקר את האסורים ולעודד את רוחם. האיראנים נתנו את אשרם להכניס ארבעה אנשי דת.

שלושה קמרים פעלי מעמד נבחרו למשרה זו. אליהם הצטרף גם הגאון רבי אברהם מרדכי הרשב"ר זצ"ל - למען היהודים שהיו בין האסורים.

במה התנקה נכנס הרב הרשב"ר לבקר את השבויים היהודים והדליק עינם את גרות התנקה. הדלקת התנקה בתנאים הקשים, דברי החזק שהעריף עליהם הרב וספור קורות החג על קמץ יהודים שצאחו את הגוים הרבים שקמו עליהם - נסכו בשבויים עידוד ותקנה ואף יתקרו את לבם ליהדות.

לכלות בקורו של הרב הרשב"ר במדינה, הוא עמד כשולב לביתו יחד עם יתר חברי המשלחת. והנה, למרבה ההפתעה גלו חברי המשלחת כי הם אינם מרשים לצאת. מסתבר כי הרשע חומייני ימח שמו, ברצונו להשפיל את האמריקאים ולהנציח את הצלחתו, דרש את השתתפותם הפמבית במסוק מסלמי המוני שאמור היה להעדר בכפר המרקזית של טהרן בהשתתפות מיליונים.

במרוץ הרחבה שבה התקיים השקס הוקמה בקה אדירה שעליה נצבו בכרי המשטר והצורך חומייני בראשם. לצדם הצבו ארבעת השלוחים האמריקאים, שבניניהם, כאמור, היה רבי אברהם מרדכי הרשב"ר.

הבנתו האות החלו הנאספים בתפלותיהם שנאמרו בשפתם, ובמהלכן הם פרעו והשתחוו כמנהגם כמה וכמה פעמים.

קשה לתאר במלים את המעמד שהתחולל באותה שעה. מיליונים מלאו את הרחובות, ובהנחת האות פרעו כל אנשי הדת שנצבו על הבמה על ברכיהם והשתחוו. אחריהם, בבת אחת פרעו והשתחוו כל מיליוני הנאספים.

כחנניה, מישראל ועזריה בשעתם, מבין כל

המעישה המפלא הנה גוים וגרם לחזק עצום. הכל נוכחו לראות כיצד: יהודים מרובים את המצוות בגאון ואינו דאן מהמלעיגים ומאמיים עליו, זוכה לבסוף לנשיאות חן מיוחדת, מעל לדרך השבע.

בפסקודיק אשתי"ח ח"ב עמ' ריד

וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר תוכל לקימו.